

# Suriye Çatışması Kapsamındaki Alıkoymalar ve Kaçırmalar Üzerine Astana Çalışma Grubunun Dikkatine

Size, (Uluslararası Zorla Kaybedilenler Günü'nde) Suriye hükümetinin vatandaşlık kayıtlarını güncellemesi ve bazı durumlarda ölüm sebebinin açıklandığı ölüm belgelerini tanzim etmesiyle bağlantılı olarak, hükümetin keyfi olarak gözaltına alınmış ve kaybedilmiş kişilerin ölümleri hakkında daha fazla bilgi vermemesinden duyduğumuz kaygıyı dile getirmek ve hükümetin devam ettirdiği keyfi gözaltı, kötü muamele ve zorla kaybetme politikalarının çözümü için acilen kapsamlı ve adil adımlar atmanızı talep etmek için yazıyoruz.

Çatışmanın en başından bu yana insan hakları örgütleri, Suriye hükümeti ve silahlı muhalif gruplar dahil olmak üzere, çatışmanın taraflarınca resmi ve gayri resmi gözaltı yerlerinde işlenen uluslararası insancıl hukuk ihlallerini araştırmakta ve belgelemektedir. İhlallerin çoğundan hükümet güçlerinin sorumlu olduğunu, on binlerce kişiyi keyfi olarak alıkoyduklarını, işkence ve kötü muamele yaptıklarını ve zorla kayıp ettiklerini tespit ettik. Bunlar insanlığa karşı işlenen suçlar ve savaş suçları sayılan fiillerdir. Kriz süresince düzinelere barışçıl aktivistin, insan hakları savunucusunun, gazetecinin, doktorun ve insani yardım çalışanının Suriye hükümeti tarafından keyfi biçimde alıkonduklarını ve zorla kaybedildiklerini kapsamlı olarak belgeledik ve bu kişilerin serbest bırakılmaları için aileleriyle birlikte çalıştık.

Suriye hükümetinin karşısındaki silahlı gruplar da adam kaçırma, işkence ve yargısız infaz gibi ağır insancıl hukuk ihlallerinden sorumludur. İdlib'in ağırlıkla Şiilerin yaşadığı ve daha önce silahlı muhalif grupların kuşatması altında olan Kefreya ve Fua beldelerinden yirmiyi aşkın sivil kadın, erkek ve çocuğun akıbeti bugün hala bilinmiyor. Bu kişiler, hükümet kontrolündeki bölgelere gitmekte olan tahliye konvoyunun Halep'ten geçerken uğradığı bombalı saldırı sırasında kaçırılmışlardı. Ek olarak, Afrin'deki yerel kaynaklar, Türkiye yanlısı silahlı grupların sivillere yönelik gerçekleştirdiği en az 86 keyfi gözaltı, işkence ve zorla kaybetme vakası bildirdi.

Suriye hükümeti son dönemde ülkenin Şam kırsalı, Hama, Halep ve Süveyda vilayetleri de dahil olmak üzere bazı bölgelerinde vatandaşlık kayıtlarını güncelledi. Bunu yapmaktaki amacı, daha önce Suriye hükümetince gözaltına alındığı ve kaybedildiği bilinen kişileri ölü olarak göstermekti. Bazı durumlarda, ailelere ölüm tarihleri 2013'e kadar eskiye giden ve ölüm sebebi "kalp krizi" olarak belirtilen ölüm belgeleri verildi.

Yüzlerce ailenin, kayıp akrabalarının akıbetini bu yolla öğrendiği tahmin ediliyor. Ne var ki; hükümet bu akrabaların, sevdiklerinin cenazelerini teslim almaya, nasıl öldüklerine ve nasıl zorla kaybedildiklerine dair bilgi taleplerine yanıt vermedi. Birçoğu daha fazla bilgi talep etmeye korktu. Bu durumda, hükümet cenazeleri ailelere vermediği ve ölüm sebeplerinin

tespiti için bağımsız bir araştırma başlatmadığı sürece, bu ölümleri doğrulamanın hiçbir yolu bulunmuyor. Hükümetin tepkisi, daha doğrusu tepkisizliği, onun zorla kaybetmelerle ilgili hızlı, bağımsız ve tarafsız soruşturma yürütme ile kayıp yakınlarının hakikat ve telafi haklarını koruma görevleriyle çelişmektedir.

Dahası, hükümet on binlerce kişiyi resmi ve gayri resmi gözaltı merkezlerinde alıkoymaya devam ediyor. Hükümet, uluslararası gözlemcilerin bu merkezlerin neredeyse hiçbirine girmesine izin vermiyor ve gözaltında tutulan kişiler için ne yargısal süreç ne de adil yargılanma garantisi bulunuyor.

Çalışma grubunun saygın üyelerinden; hükümetin keyfi olarak gözaltına almaya devam ettiği kişilerin, zorla kaybedilmiş olanların ve gözaltı yerlerinde ölenlerin akıbetleri ve nerede olduklarının çözümüne dair öncelikleri nedir öğrenebilmeyi umuyoruz. Özellikle, aşağıdaki sorularımıza yanıt arıyoruz:

- Çalışma grubu, Suriye hükümetinden nüfus kayıtlarının güncellenmesi işlemi ve amacı hakkında bir açıklama talep edecek mi; hükümete kurbanların yakınlarına cenazelerin yeri hakkında bilgi vermesi ve cenazelerin ailelere teslim edilmesi için baskı yapacak mı?
- Daha evvelki bulgularla gözaltı merkezlerinde, gözaltında tutulanlara uygulanan kötü muamele ve işkencenin ne kadar yaygın olduğunun saptandığı göz önünde bulundurulursa; çalışma grubu gözaltında yaşanan ölümlere dair bağımsız ve tarafsız soruşturmalar başlatılmasını ısrarla talep edecek mi?
- Çalışma grubu, Suriye hükümetinin ve silahlı muhalif grupların keyfi gözaltına alınan, zorla kaybedilen ve kaçırılan kişilerin isimlerini ve yerlerini açıklamasını; ailelere, kurbanlar ile ailelerinin haklarına ve güvenliklerine saygılı bir tarzda cevap vermelerini sağlamak üzere ne gibi adımlar atacak?
- Çalışma grubu; aralarında insan hakları savunucuları, gazeteci, doktor ve insani yardım çalışanlarının da bulunduğu, hükümet ve silahlı gruplara ait gözaltı merkezlerinde keyfi olarak alıkonan herkesin serbest bırakılmasını sağlamak için ne gibi adımlar atacak?
- Çalışma grubu, resmi uluslararası gözaltı gözlemcilerinin resmi ve gayriresmi tüm gözaltı yerlerine derhal ve hiçbir kısıtlama olmaksızın erişiminin sağlanması konusunu müzakere etmeye öncelik verecek mi?
- Çalışma grubu; sürdürülebilir bir siyasi geçiş sürecinin hayata geçebilmesi için, Suriye hükümetinin ve çatışmanın diğer taraflarının gözaltı ve kayıplar bağlamında gerçekleştirdiği ihlallerle ilgili adaletin yerine getirilmesi için Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Tarafsız ve Bağımsız Mekanizma ile işbirliği yapacak mı?

7 Eylül günü Türkiye, Rusya ve İran, Suriye'deki çatışma üzerine konuşmak üzere buluşacaklar. Bu buluşma; üç ülkenin alıkonanlar, kayıp edilenler ve kaçırılanlar meselelerinin etkin ve adil bir biçimde çözülmesine yönelik ortak bir çaba içine girmesi için bir fırsattır.

Çalışma grubunu bu meseleyi gereken özenle ele almaya davet ediyoruz ve toplantının ardından yukarıda dile getirilen sorulara vereceğiniz yanıtları sabırsızlıkla bekliyoruz.

Saygılarımızla,

1. Amnesty International
  2. Dawlaty
  3. The Day After
  4. Families for Freedom
  5. The Global Centre for the Responsibility to Protect
  6. Human Rights Watch
  7. Hurras Network
  8. Just Foreign Policy
  9. The Montreal Institute for Genocide and Human Rights Studies
  10. Syrian Association for the Missing and Conscience Detainees
  11. The Syrian Center for Statistics and Research
  12. Syrians for Truth and Justice
  13. The Syrian Network for Human Rights
  14. Rethink Rebuild Society
  15. Urnammu for Justice and Human Rights
-